

Thema – sessies – 2019

Sessie 1 op 28 maart: duale trajecten Ad met meer flexibiliteit

(Plaats: Uithof Utrecht)

Memo 2 - 28 januari 2019

Inleiding

In dit tweede memo dat betrekking heeft op de eerste themasessie op 28 maart, wordt verder ingegaan op een belangrijk aspect van het thema – de dualisering van een Ad-opleiding zodanig dat beter kan worden aangesloten op de mogelijkheden van het werkveld.

We gaan er in ieder geval bij het voorstel (dit thema dus) voor deze specifieke variant uit van het 'uitsmeren' van het programma over een drietal jaren, in plaats van de huidige nominale duur van twee jaren (die voor voltijd in ieder geval zo blijft). Dat heeft allerlei consequenties, en die willen we in de komende tijd onder de loep nemen. Op de sessie van 28 maart wordt alles op een rijtje gezet, om te komen tot een concreet voorstel aan alle betrokkenen, met een aantal duidelijke aanzetten voor het positioneren van dit 'nieuwe' type duale Ad.

In dit nummer bekijken we het volgende aspect van de vormgeving:

Kan voor een dergelijke duale Ad-opleiding in samenspraak met het georganiseerde werkveld een eigen landelijk format worden ontwikkeld voor de vormgeving als het gaat om de verdeling over en het mixen van de componenten werken en studeren?

Nog even voor alle duidelijkheid. Hetgeen hieronder allemaal wordt gesteld, is niet de waarheid of een voorzet voor 'zo zal het allemaal moeten gebeuren'. Het gaat om gedachten die voortvloeien uit de aanpak rond dit aspect, als dus wordt uitgegaan van een driejarige duale Ad. Het is een kader voor verdere overdenking, met degenen die hiermee te maken hebben en straks ook zo mogelijk aanschuiven bij de sessie op 28 maart.

Het waarom hiervoor

Een duale opleiding kenmerkt zich door het mixen van werken en studeren. De werkomgeving dient erop te zijn ingericht dat er aldaar competenties te verwerven zijn voor de opleiding en zodanig dat tevens ter plekke opdrachten, kleinschalige projecten en toegepast onderzoek kunnen worden uitgevoerd. Deze vloeien onder meer voort uit onderwijseenheden waarbij sprake is van een theoretisch deel, om vervolgens ter aanvulling daarop in de praktijk te bezien wat er zoal speelt.

Maar elk bedrijf, een organisatie en werkplek kent een eigen 'ritme' voor het bezig zijn met werkzaamheden. Ook kan er sprake zijn van een planning die 'van buitenaf' wordt opgelegd. Een bekend voorbeeld speelde in de negentiger jaren bij het opzetten van een succesvolle route voor 'co-operative education (co-op)' nl. in de accountantswereld. Het ging om het afwisselend een semester studeren en werken. Het werken viel 'uiteraard' in het eerste deel van het kalenderjaar... Ook bij duale agrarische opleidingen is er een externe factor: 'Moeder natuur'. Zij zorgt ervoor dat in bepaalde drukke periodes een student mogelijk beter thuis aan de slag kan zijn. Het hotelwezen en de recreatieve sector zijn niet zo meer afhankelijk van de vakanties, maar toch zijn er periodes waarin er fors aan de bak moet worden gegaan.

Een ander aspect dat in het kader hiervan aandacht verdient, is dat in strikt formele zin een duale student ook 28 uren per studiepunten moet 'maken'. Dat zou inhouden dat de gehele week in dienst staat van het verwerven van competenties om studiepunten te behalen. Dus ook alle werkzaamheden moeten als zodanig bijdragen aan de studie.

Dat is voor een werkgever een behoorlijke uitdaging, om iemand in dienst te nemen die vervolgens niet altijd 'productie kan leveren' en op elk moment kan komen melden dat 'in de komende periode aan een opdracht vanuit de hogeschool dient te worden gewerkt'.

In het verlengde daarvan is het nodig om voor een bepaalde Ad-opleiding te bezien hoe veel studiepunten (leeruitkomsten) in formele zin aan de component 'werk' worden toegekend, en de rest van de 120 punten derhalve aan de component 'onderwijs'.

Er zijn maar weinig bedrijfstakken waarin het reguliere werk naadloos aansluit bij het ritme van de studie en op elk moment van werkomgeving worden geswitcht om andere dingen en ook op een hoger niveau te kunnen doen. Tevens kan niet altijd een student zijn of haar werkgever opdragen om het werkschema aan te passen aan het opleidingsrooster en de volgorde waarin de eenheden veelal worden geprogrammeerd.

Anders gezegd, twee dynamische omgevingen: de werkplek en de schoolse situatie, moeten gedurende de gehele nominale studieduur optimaal worden gecombineerd - ook nog eens vastgelegd in een formele, wettelijk voorgeschreven en tripartite afgesloten werk/studie-overeenkomst. Het zal duidelijk moeten zijn wanneer er ruimte is voor het 'maken van productie en/of het leveren van diensten', los van de studie en simpelweg omdat dit pas bij de doelstelling van de werkgever.

Format: onderzoek doen per Ad-overleg met werkveld rond duaal

Omdat deze duale Ad met 120 studiepunten over drie jaar wordt verdeeld, kan bijvoorbeeld een standaard zijn dat het gaat om 3 keer 40 studiepunten. Maar vervolgens kan een delegatie van het landelijk overleg voor een Ad hierover en andere zaken in gesprek gaan met een vertegenwoordiging van het (georganiseerde) werkveld waarvoor in principe wordt opgeleid, via branches, bedrijfstakken en beroepsverenigingen – en waar mogelijk ook met steun van de werkveldcommissies.

Het doel is om een landelijk beeld van de mogelijkheden te krijgen en deze vast te leggen in een landelijk format. Geen rigide kader, want uiteraard wordt periodiek bezien of 'alles nog wel voldoet'. Dat kan leiden tot aanpassingen, maar wel zo dat alle aanbieders van deze Ad zich hieraan conformeren. De samenwerking tussen onderwijs en werkveld krijgt daarmee een bijzondere dynamiek, een win-win-situatie.

Het gaat daarbij om een beeld te krijgen van aspecten zoals:

- *Hoeveel van de beschikbare 120 studiepunten lenen zich in het algemeen voor de component 'werken', met de rest voor de component 'onderwijs'?*
Een dergelijke verdeling is wettelijk verplicht, ook als wordt gewerkt met leeruitkomsten (leerdoelen, eindtermen, eindcompetenties).
- *Wat is het werk- en productie-ritme binnen het werkveld, kijkend naar periodes waarin vooral de nadruk ligt op werkzaamheden die niet altijd passen bij de studie?*
Daarmee kan rekening worden gehouden met het plannen van specifieke (duale) onderwijs-eenheden, het laten uitvoeren van projectjes, het inroosteren van relatief intensieve onderwijs-activiteiten en andere zaken die voor de opleiding en de arbeidsorganisatie leidt tot een sterk gevoel van flexibiliteit voor het elkaar houden aan afspraken binnen het samenwerkingsverband.
- *Is het mogelijk om gedurende de studieduur van werkplek te wisselen, zowel om andere competenties te verwerven als op een hoger niveau bezig te zijn?*
Dat kan mogelijk binnen dezelfde organisatie, maar zo niet, dan kan wellicht (tijdelijk) elders een werkplek worden gebruikt. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met het inwerken in een nieuwe omgeving, een situatie die niet meerdere keren is mee te tellen voor de leeruitkomsten.
- *Wat is belangrijk voor het werkveld als studenten aan de slag gaan, gelet op bepaalde basis-kennis en -vaardigheden?*
Om in een werkomgeving goed te kunnen functioneren, ook vanaf het begin, moet helder zijn wat cruciaal is dienaangaande. Dat kan ertoe leiden dat het eerste deel van het eerste leerjaar alleen maar op school wordt doorgebracht, voor de theorie, aangevuld met gastlessen van mensen uit de praktijk (dus degenen waar ze straks ook mee te maken krijgen).
- *Hoe moet worden omgegaan met nieuwe omstandigheden als het gaat dus om de werkzaamheden, bijvoorbeeld als nieuwe procedures en productiemiddelen 'opduiken'?*

Er moet dus ruimte zijn om veranderingen in de werkomgeving mee te nemen in de studie, omdat er nieuwere eisen aan worden gesteld. Dat kan bijvoorbeeld met inzet van (kleine) minoren, een deel van de vrije ruimte of binnen de stage.

- *Hoe zit het met de begeleiding op de werkvloer, het aanleren van competenties op basis van werkervaring en via informele contacten en het ervoor zorgen dat de coaches 'boven de stof staan' en tevens beschikbaar zijn op de vereiste momenten?*

Dit houdt in dat het werkveld bereid moet zijn om ervoor te zorgen dat er voldoende geschikte begeleiders, coaches en beoordelaars beschikbaar zijn. De gezamenlijke Ad-opleidingen (dus het landelijk overleg voor die opleiding) kunnen samen met hun beroepenveldcommissies zorgdragen voor landelijke werkbijeenkomsten waar hierover van gedachten wordt gewisseld. Ook kunnen nieuwe ontwikkelingen worden besproken, om te bezien hoe de inbedding in de Ad-opleiding zo goed mogelijk kan worden 'getackeld'.

- *Hoe de 120 studiepunten te verdelen over de drie jaren, gelet op bovenstaande en nog andere zaken die de kwaliteit van de Ad-opleiding in stand houden?*

In goed overleg kan worden bezien wat er per jaar mogelijk is, vervolgens per semester en daarna meer in detail voor allerlei onderverdelingen.

Bovenstaande lijst is uiteraard niet volledig. Maar daar is nu juist de themasessie voor, om met de aanwezigen te bezien wat mogelijk helemaal niet relevant is of juist verder moet worden aangezet. Dus, laten de belangstellenden blijven nadenken over dit aspect van de duale Ad.

In de volgende sessiebrief wordt uiteraard een volgend aspect behandeld, zo in de aanloop naar 28 maart.

Praktische zaken

Zoals in de vorige nieuwsbrieven al is aangegeven, kunt u op diverse manieren meedoen aan de discussie rond dit thema:

- a. Meedoen aan de sessie (en dus alle stukken gewoon ontvangen, doornemen e.d.)
- b. Graag alle memo's en informatie willen ontvangen, en mogelijk straks meedoen aan de sessie (later te beslissen), eventueel schriftelijk reageren
- c. Alleen maar de stukken ontvangen, ter informatie.

Het rapportje dat na de 28ste maart wordt opgesteld, zal zonder meer op brede schaal worden verspreid.

Dus als u interesse in dit thema heeft, kunt u dit melden via info@leido.nl. Vermeld in ieder geval:

- Naam, functie, organisatie/instelling
- Uw aandeel in dit alles: a, b of c.
- Aspecten van het thema die op zich voor u van belang zijn en die u graag behandeld wilt zien.

De sessie vindt plaats op donderdag 28 maart, van 13.30 tot 16.00 uur, in een van de gebouwen in de Uithof (Utrecht Science Park).

De kosten bedragen voor deelname aan de sessie zelf: 30 euro excl. btw.